

соціалістично-радикальний часопис українського працюючого народу.

Адреса Редакції і Адміністрації: "Громадський Голос", Львів, Ринок 10, II. п.

Редакція рукописів не звертає.
Невідписаних дописів не містить.ПЕРЕДПЛАТА: чвертьрічно 2.50 зол. За границею
2 ам. долари в рік, або їх вартість в ин. валюті.

Чековеkonto П. К. О. ч. 151.520.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

Виходить в кожну суботу.

Ціна примірника 20 сот.

БОРІТЕСЯ — ПОБОРЕТЕ!**ВІЧА І ЗБОРИ.****Позір Зборівщина!**

В неділю, дня 15. серпня 1926, о год. 2-ій по пол. відбудеться

в Ярославичах

велике селянське віче УСРП.

Спішіть самі і других кличте, щоби порадитися, як нам битися з бідною!

У Волчківцях

знову відбудеться віче УСРП дня 28. серпня 1926, (неділя) о год. 2-ій по пол. на громадським майдані коло читальні „Прогресу“!

Всі дооколичні села являться чисельно!

Позір Жабе!Дня 15. серпня, (неділя) відбудеться в **Жабю-Слупейці** велике селянське віче Української Соціалістично-Радикальної Партії.**Товариші над Білим Черемошем!**

На день 19. серпня, (на Спаса) скликає Українська Соціалістично-Радикальна Партія велике селянське віче

в Довгополі.

Приходьте, заявити свою волю!

Нечувана конфіскація.

В попереднім числі була оповістка, що в додатку до „Громадського Голосу“ вийшла книжочка: „Чого хоче Українська Соціалістично-Радикальна Партія?“ В цій книжочці була популярно пояснена програма УСРП.

Але львівська польська прокуратура сконфіскувала цілу книжку: зчеркнула весь зміст, **оставляючи тільки наголовок.** Навіть такий розділ, як пояснення, що таке політична партія і чому її треба організувати, сконфіскувала прокуратура до слова. Виходить, що польський прокуратор є тої думки, що український селянин і робітник не сміє знати не тільки про-

грами УСРП, а навіть того, що таке політична організація.

Проти цієї нечуваної конфіскації внесено спротив до суду. Але все одно, як випаде осуд суду, можна згори сказати, що коли конфіскаціями не спинила соціалістично-радикального руху австрійська прокуратура, то не спинить його і польська. Буде з того тільки ще одна наука для українських працюючих людей, що в Польщі є свобода тільки для... прокуратури.

Правительство Бартля і земельна реформа.

Вшехпольська „Газета Варшавська Поранна“ повідомляє таке: „Довідуємося, що закон про земельну реформу має правительство змінити в тім напрямі, щоби уможливити його переведення через певні уступки великим земельним власникам за поміч з їх сторони. (?) Іменно є між иншим проєкт утворити

Redakcja Czas. „Hromadskij Holos“ Pr. 376.26
W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej!

Sąd okręgowy karne w Lwowie orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Hromadskij Holos“ Nr. 31 z dnia 7.8.1926 pod tytułem: 1) „W sprawie amnesji“ między słowami: narodowi... a słowami: Włada, 2) „Moralni rewolucji“ od słów: W Polsce... do końca tego artykułu, 3) „Szczojno u własnej de żawi“ od słów: Bo win... do końca artykułu, 4) „Do charakterystyki hromadsko-politycznych widnosyn na Wołyń“ a) między słowami: narodu... a słowami: Prowid, b) od słów: Błyszczą... do końca tego artykułu zawiera ad 1-4 zniżona zbrodni z § 65 a) uk. uznał dokonaną w dniu 4. sierpnia 1926 konfiskację za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego.

Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dzpp. Nr. 61863 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł.
Lwów, 7. VIII. 1926.

Kohman.

таку інституцію поміщиків, котра зобов'язалася би перевести частину завдань правительства що до земельної реформи та постаратися при помочі правительства о заграничні капітали“.

Тільки вшехпольська газета, котра є висловом думки польської поміщицької кляси. Писано це все дуже по вченому, щоби менше вчений селянин не догадався, що правительство за те, що поміщики його попруть, зрікається того всього, що могло би вийти їм на шкоду з переведення земельного закону. Цей закон і так виданий в інтересі польського поміщництва, то тепер по уступках поміщикам для селян хіба цілком нічого не остане. Ось куди зайшов „революційний“ уряд!

Пам'ятайте про політичних в'язнів і їх волю!**Внутрішня боротьба в Ком. Інтернаціоналі.**

Боротьба в проводі Центрального Комітету московської комуністичної партії не обмежується тільки на територію Радянського Союзу, але перекидається також у ряди Комуністичного Інтернаціоналу. Проводир московської опозиції Зіновєв є рівночасно головою Ком. Інтерн., а тому свою програму в московській партії старався він зрівноважити через європейські ком. партії. Але Центр. Комітет також не спить: він загрозив європейським комуністам, що коли вони поперлиби Зіновєва, то їм стримаєт дальшу матеріальну допомогу.

Через те боротьба з моск. партією перекинулася в європейський добу останніх опозиція підняла також заснування IV. Інтернаціоналу. Нагнуністичних сварок стратить же надлоний рух знову значно і такий маний свій вплив в Європі

Все у відповідний спосіб!

(Голос Волиняка.)

Останнім часом, читаючи газети „Громаду“ і „Наше Життя“ просто дивуєшся. Цілі шпальти в цих газетах заповнені лайкою, між п. сенатором Черкавським та послами Козицьким з одної сторони, і Підгірським з другої. Дуже добре знаємо ми як п. сенатора Черкавського так пп. послів Козицького та Підгірського і до всіх їх відносимося з однаковою пошаною. Те, що належать вони до різних партій цілком не впливає на зменшення пошани до одного чи на збільшення її до другого іменно через те, що перший належить до Сел. Союзу а другий до УНДО, аоо навпаки.

Дивимось ми селяне на партійний поділ верхів нашої інтелігенції, як на доказ її політичної дозрілості і гадаємо, що кожна з українських партій мусить шукати собі відповідного ґрунту для впливу, на яким повинна творити дійсні цінності, **благородно** конкуруючи або співпрацюючи з другою партією. Ні одна з політичних партій не може претендувати на монополію виключного впливу на **цілий** наш нарід, бо не в він однолітою масою, а складається з різних суспільних вестів, а тому повстання різних партій в явище цілком звичайне й неминуче.

Але не здоровим явищем в ота партійна гризня, сварка-лайка, як от хочби в останній час між Сел. Союзом та УНДО, а яка виходить поза межі допустимої політичної дискусії.

*) Автор цієї статті не є членом УСРП. Містимо її як знаменний вислів думки певних кругів на Волині.

Коли вже і ведеться політична суперечка, то треба її вести так, щоби народна робота не гальмувалася, щоби даремно не роздробнювалися наші сили на освітнім і господарським полі.

Бо треба нам спільної праці над освітою нашого народу, над поглибленням національної свідомості серед його, над творенням культурних та матеріальних цінностей: нема в нас на Волині ні одної добре поставленої школи, а тих треба тисячі; нема ні одної, в добрім розумінні цього слова, кооперативи; „Просвіти“ наші теж здебільшого перебувають в стані вічної слабости — ось те не з оране поле, на яким повинні дружно працювати люде різних партій, різних політичних перекорань. В тих ділянках можуть співпрацювати і ундівці і соціалісти-радикали і Сел. Союз, одні других непоборюючи. А всіх нас повинна єднати спільна мета — краще майбутне народу нашого у власній державі.

Тому нам дуже боляче, коли люде, що на них дивились ми з великою надією і від яких ждали й ждемо корисної праці, та практичних вказівок для нас що до тієїж праці, місто того взаємно обкидаються болотом, понижуючи себе в очах нашого народу та до решти затемнюють і так уже потускнілий німб, яким з початку парламентарної праці було оточене кожде з цих трьох імен в очах принаймні Волиняків **Місто шкідливої гризні і сварки та безуспішного сидіння в соймі (все одно там нічого не зробіть!) Ідьте пп. сенатори та послы по селах та містечках, гуртуйте нарід наш, закладайте кооперативи і „Просвіти“ — одним словом творіть та організуйте силу, яка би на голос ваш чи вам**

подібних змогла первати народ в потрібну хвилю до потрібної акції і за собою повести. А коли це зробіть, то обовязок свій супроти народу цілком виконаєте, бо всі ми добре знаємо, що там у соймі кращої долі для нас вибороти ви не в силі.

І. П-ч

село Самостріли — Волинь.

Переслідування „Просвіти“ на Кременеччині.

Інтерпеляція ч. 729 Українського Клубу до міністра внутр. справ що до протиконституційних і безправних переслідувань українського культурного руху через кременецького старосту п. Робакевича.

Ославлені шикани, приміювані через адміністраційні власти проти українського народу на його споконвічних землях знаходять свій яскравий вираз у поступованні кременецького старости п. Робакевича. Оце подаємо до відома п. міністра кілька прикладів з історії урядкування того кременецького самодержця:

1) В селі **Вербіаці**, пов. Кременецького, є законно зареєстрована читальня „Просвіти“. Дня 30 жовтня м. р. зійшлися вечером члени читальні, щоби прочитати часопис. Тоді впадає до домівки поліція і під загрозою арештування розганяє всіх присутних, помімо їх протесту і вияснення, що тут нема ніякого віча. Дня 12 грудня вівало староство 9 членів, щоби їх переслухати як обвинувачених за незаконні збори. Нічого не помогли вияснення люде, що їм згідно з статутом і обовязуючими законами вільно сходили робити без дозволу староства. **Іх усіх 9 засудило староство по 8 днів арешту.**

2) Так само поступлено в селі **Бережцях**, де арештовано 9 членів „Просвіти“ за нібито нелегальні збори.

3) В селі **Бережниці** сконфіскувала поліція портрет народнього генія Т. Шевченка, а за улаштування пам'ятки в церкві покарано чотирьох селян по одному місяцеві арешту.

С. ЖУК.

До характеристики громадсько-політичних відносин на Волині.

III.

Наше свідоміще громадянство різно розглядає і розуміє питання праці над освідомленням і політичним виробленням цілого народу. На наше нещастя, в такі групи й особи, які думають, що найбільше допільною політикою в приміюватися до настроїв мас, ставити собі тільки такі політичні цілі, які годяться з тими настроями.

Чи можна згодитися з таким способом політичної праці? Думаю, що в ніякому разі не можна, а то з ось яких причин: Народні маси взагалі, а українські зокрема, у величезній більшості політично несвідомлені, а тому кермуються вони в своїм поступованні не політичним досвідом, але почуттям, хвилими настроями, надією, ненавистю або любов'ю. Всі ті почуття можуть бути правильні й корисні, але також можуть бути (і то частіше) хибні а навіть шкідливі для народу.

Розумний і чесний політик не сміє приміюватися тільки до настроїв, а навпаки повинен сам потрібні настрої втворювати. В нас це конечно, бо не має тоді нішого способу до дійсного політичного виховання народу. Тимчасом власне ця „приспособляемість“ слідна в політичній праці більшості наших волинянських діячів. Вони в чи не найбільшим міром нашого життя.

Різні „орієнтації“, які нібито мають допомогти до визволення українського

працюючого народу, стали характеристичною прикметою політичного угодовства на Волині. В наслідок неясного ставлення питання, як має визволятися укр. працюючий народ, світогляд укр. мас не тільки не прояснюється, але ще затемнюється. Тому що не ставиться ясно мети, то й немає палкої віри, без якої неможлива ніяка творча робота. В душах укр. люде не має через те віри у власну міць і силу, але надія на визволення через якогось „приятеля“ — чи то Польщу, комуністів чи кого иншого. Словом — політична думка блукає в безвихідних дебрах.

А повинні наші політичні діячі знати з досвіду недавньої боротьби о державну незалежність Польщі, Чехії, Ірландії і т. д., що рішаючу ролю для успішного висліду боротьби відогравала також ясно означена, й без угодово поставлена ідея (думка), що обнімала всі визвольні національно-політичні й соціальні домагання народу. Коли ці домагання, шляхом виховання увійшли глибоко в свідомість поневоленних народів і стали невідомною, конечною потребою їх життєвих змагань, створили вони душевні підстави незалежності. Такими способами повинні братися й ми, Українці, до визвольної праці.

Соціальне розкріпощення українського народу мусить іти разом з національно-культурним і політичним, бо 80—85% укр. народу складається з працюючих селян і робітників, визискуваних і гноблених господарсько чужонаціональною клясою поміщиків і капіталістів.

Чи існування декотрих політичних угруповань на Волині в оправдане з точки погляду величезної більшості укр. на-

роду — то в селянства, і того основного політичного ідеалу, який мусимо прийняти, коли хочемо жити? Пригляньмося отже блище змістові наших волинянських політичних партій.

Почнемо з УНДО. Ця партія на всіх північно-українських землях нараховує всього лише 3 видних членів (послы Козубський і Хруцький та сенатор Черкавський); у своїх рядах УНДО об'єднує або більших власників або інтелігентів з буржуазними переконаннями. Чи в дійсні умови для розвитку УНДО на Волині? Не має, бо не маємо поміщиків, капіталістів та буржуазно думуючої інтелігенції. Правда, ця партія старавься здобути собі вплив на селі, підкреслюючи національну справу в своїй програмі.

Але розрухання села в тій цілі, щоби воно усвідомило свої селянські інтереси, яких ніяк не можна погодити з інтересами поміщиків і буржуазії — потягне без сумніву упадок УНДО і втрату ним всяких впливів на селі. Залишаючи всю капіталістичну надбудову з визиском і гнітом працюючих мас, УНДО з соціальної точки погляду в реакційне і для українського працюючого народу шкідливе.

Під оглядом політично-національним УНДО стоїть нібито на платформі соборности й незалежності українських земель, але рівночасно орієнтується на схід, визнаючи большевицький режим „далекосягним етапом укр. державности“. Але крім орієнтації на схід серед членів партії УНДО помітна також вираза польська угодова течія. Остання стаття в „Раді“ визначного члена УНДО д-ра Теофіля

4) Дня 6 серпня м. р. арештовано на приказ староста секретаря «Просвіти» в Білці Малій Василя Вознюка й покарано 28-денним арештом. На інтервенцію його батька Вознюка випущено, але староста грозив дальшими переслідуваннями, коли Вознюк буде займатися українським просвітним рухом та коли буде зноситися з «Просвітою» в Кременіці. Колиж член Ради «Просвіти» С. Жук інтервенував у цій справі в старості, то староста Робакевич виступив проти нього в **простацький і некультурний спосіб.**

5) Староство відмовило «Просвіті» публичну збірку на бібліотеку в днях 14 і 15 лютого ц. р.

6) В травні ц. р. відмовлено в 12 випадках дозволу на аматорські вистави «Просвіти». В жаднім з тих випадків не подало староство навіть причини своєї заборони.

Таких шанк старости Робакевича можнаб навести без кінця. Не було ані одного випадку, в котрім кременецьке староство, напоене духом ненависти й нетерпимости національної, пішло би на руку укр. культурному рухові. Отже нічого дивного, що обурення українського населення зростає щораз більше.

Супроти цього запитуємо п. міністра, що він задумує діяти, щоби положити кінець дальшому переслідуванню українського населення в кременецьким повіті?

3 ЖИТТЯ НА ВЕЛ. УКРАЇНІ.

Внутрішня гризня в комуністичній партії.

Боротьба о вплив у Центральнім Комітеті Всесоюзної Комуністичної Партії (ВКП) між Зіновєвом а Сталіном відбивається широким гомоном на Україні. Безпартійна маса — цебто весь народ окрім кількадесять тисяч вірних комуністів — починає тратити що раз більше той ляк перед властю, який поширила була «праця» Чека. Робітні люде бачать, як високі комуністичні достойники рвуться між собою о владу, чують як

Окуневського з осудом діяльності Укр. Пар. Репрезентації, що «створивши (?) фантом української державности» зігноувала всякі можливости порозуміння з Поляками, яскраво свідчить про виразну польонофільську струю серед проводу УНДО. Беручи під увагу ці розбіжності думок що до орієнтацій, доводиться ствердити, що національно-політична програма УНДО є для його членів тільки на папері. Кожний проповідує і радить, як йому вигідніше, а тому не може ця партія причинитися до політичного освідомлення й виховання народу. З цієї мішаними ріжних людей з ріжним світоглядом мусять скорше чи пізніше виступати ті, котрі дійсно чесно й щиро схочуть працювати для створення українського визволення.

Чи може отже український працюючий народ довірити такій партії провід у боротьбі за своє національно-політичне й соціяльне визволення?

Партія, яка об'єднує чужі соціяльні природі українського селянина й робітника сили й погляди, яка в пошукуванні орієнтацій заблудилася між Москвою і Варшавою, не може мати впливу на працюючих людей північно-українських земель.

Що воно так, — це видно вже бодай з того, що на протязі більше як року існування партії УНДО на Волині рахується всього лише 3 члени й не чути нічого про те, щоби до них пристали хочби інші інтелігенти.

проводирі обкидають себе лайкою і взаїмними закидами про зраду комунізму. Все це причинюється до того, що повага правительственної партії паде з дня на день. Бо за якими комуністами тепер Ленінова правда?

По цілій Україні пішов тепер рух між комуністами: Центральний Комітет скликає всюди збори членів партії і диктує до ухвали відповідні резолюції, в котрих висловлюється довіря Сталінові, а недовіря Зіновєву. Комуністична преса переповнена цими резолюціями. На цих зборах радяться комуністи мабуть не дуже мирно, коли комуністична преса не хвалиться, що постанови приймаються «одногосно».

Разом з тим кружляють поміж народом усякі алярмуючі вістки: то про збройну боротьбу на вулицях Москви, то знову про убиства опозиціонерів і т. и. Урядові «Вісти» виступають гостро проти поширювання цих чуток, уважаючи їх ділом провокації ворогів диктатури комуністичної партії.

Очевидно, що та внутрішня гризня в ком. партії мусять причинитися до ослаблення її сили, а тим самим буде легше українському працюючому народові добиватися того, щоби власть на Україні перейшла вповні в його руки.

Шкільна справа.

З наближенням нового шкільного року став знову в місті й на селі питання про утримання у відповіднім стані шкіл. Колиб український народ сам розпоряджався своїми податками, то певно, що тоді стоялоби українське шкільництво як найкраще. Що це так, можна бачити з цього, що багато громад власним коштом відновлює шкільні будинки, а навіть утримує своїми збірками власні школи. Про цей відрадний факт пише «Комуніст» з 31. липня. За те там, де школа здана на утримання уряду, панують цілком невідрадні відносини: не має шкільних будинків, а школи мусять міститися в селянських хатах. Загалом у деяких районах ледви половина дітей у шкільному віці має змогу вчитися. Так наприклад у Гадяцькому районі є шкіл всього для 53% дітей від 8—11 років. Всеж таки наслідком великого зацікавлення селянства школою влада мусять дбати про поширення сітки українських шкіл також у цьому році.

Догосподарювалися.

Під таким наголовком містить «Комуніст» з 31. липня ц. р. допис про ганебну господарку на державнім взірцевім господарстві в Тетівві (коло Білої Церкви). На цім господарстві мається плекати насіння і племінну худобу для доколичних сіл. Ось як описує дописувач господарку комуністів цим народним добром:

«Вже з зовнішнього боку господарство має вигляд якоїсь пустки. Біля кожного будинку, де знаходиться племінна та робоча худоба, валяється десятками тисяч пудів гній в той час, як земля племінного господарства не угноюється. По клунях лежить необмолочений хліб... для мишей та інших шкідників. Реманент розкидано по всьому дворі та й по вулиці. Взагалі ж будинки по більшості пустують, псується і кому тільки не лінь, кожний потроху їх розтягає

...Обрібка поля ведеться без жадного пляну. Урожай 1924—25 року переве-

дено на нівець — згнобно до 100 пудів буряка, 200 пудів моркви, 200 пудів картоплі та 500 пудів вівса... Через недбалство погнобно в копах збіжжя, воно так проросло, що при продажі недобрали його вартости...»

Ясно, що така господарка народним майном є можлива тільки тому, що селянство не має права контролю над такими марнотратниками, а ще коли вони є комуністами.

Жива.

Цього року засівна площа на Вел. Україні збільшилася в порівнанні з попереднім роком. Найбільше поширено площу бобових культур і картоплі. Площа цукрового буряка зросла на більше як 5 відсотків.

Не дивлячися на посуху, урожай ц. р. на Вел. Україні загалом такий як минувшого року, цебто середній.

Підкарпатська Україна.

З „просвітної праці“ Чехів на Підкарпатті.

Преса подає відомости про шкільну справу на Підкарпатській Україні. Відомости ті говорять, що в минулому шкільному році до шкіл Підкарпаття було записано 80%, всіх учнів, 22.067 дітей зісталось незаписаних. З цього числа дітей, одні не могли ходити до школи через недостачу одіжи, обуви, другі через далечинь школи від хати, а ще більше через брак учителів та закриття шкільних будинків. Зате жандармів наслано та касарень вибудовано на Підкарпатті сила! В цій галузі успіх незрівняно вищий!

Чеський наступ поширюється!

Як довідуємося з підкарпатських газет, Шкільний Відділ з кінцем шкільного року 1925/26 звільнив понад 20 учителів-Українців. На їх місце мають прийти тільки кількох місцевих молодих учителів, а більшість — то є вчителі-Чехи, що відбули вчительські курси в Мукачеві і трохи навчилися „по руськи“. Тепер такі курси знову розпочинають свою роботу і ще 25 „наших“ мовби українських — вчителів матимуть школи Підкарпаття. Так поступає чехізація.

Під румунським постолом.

Проти насильства над Бесарабією.

Комітет оборони жертв білого терору на Балкані разом з Комітетом Бесарабців улаштував величезні протестаційні збори в Парижі проти режиму окупації і румунізації Бесарабії. Промовці, що оден за одним виходили на трибуну (француські соціялісти: Жан Льонге, Анрі Барбіс, Кутурь, Поль Луї і інші), представники культурної французької публичности, змальовували картину страхіть і терору, що за влади Румунії розцвів на Бесарабії.

Резолюція, що її одногосно прийняли величезні збори, ганьбить перед усім культурним світом румунський режим, що шляхом надмірних податків, терору і ин. приводить Бесарабію до голоду, злиднів та політично-соціяльної неволі. Ціль, яку ставлять собі нинішні володарі Румунії — говориться в тій резолюції — є за всяку ціну румунізувати Бесарабію, цеб-то винищити українські, російські та жидівські елементи через масові вбивства голод та насильну кольтонізацію краю.

Таким шляхом вони надіються здійснити висловлену одним із румунізаторів думку, побачити „Бесарабію без Бесарабців“. Збори підносять свій голос за плебісцит для населення Бесарабії, що само має вирішити свою долю.

Арешти серед Українців на Буковині.

По відомостях сигуранци (тайної поліції) в північній Буковині викрито величезну боєву українську організацію. В хаті інваліда Клейчука знайдено українську друкарню, недозволену, протиурядову літературу, прапори; у селянина Авраїчука зброю, муніцію, то-що. Арештовано декілька десятків людей. Керівниками організації, що по відомостях сигуранци мала сітку по всій Буковині, а також по Бесарабії, повідомлення називає українських інтелігентів. Щодня нові арешти і труси по квартирах, особливо серед черновецьких Українців.

Домагаймося української школи!

Ми отримали від Правної Поради «Рідної Школи» слідує статтю з проханням її надрукувати:

В понеділок дня 2 серпня 1926 р. представники Української Парляментарної Репрезентації відбули конференцію з міністром освіти п. Суйковським. На заміт нашої Репрезентації про незгідний з подійним станом і кривдичий наслідок шкільного плебісциту і що навіть в супереч обов'язуючим законам шкільна влада по всім усюдам позапустила польські школи, міністер освіти дав слідує відповідь:

«Нехай українське населення (батьки дітей) вносять до мене прохання з зазначенням, що вони Українці, що їх діти говорять по українськи, що їх дітей є стільки-то і що вони прохають, щоби і школа для тих дітей була ведена матірною українською мовою».

Так прохання обіцяв міністер прихильно розглянути і видати відповідні зарядження, щоби українські діти мали українську школу.

Прохання слід писати від батьків дітей у шкільнім віці. Адресується їх до міністра освіти, а подавати треба через куратора відносно шкільної округи. Ці прохання треба писати польською мовою тому, що їх розглядатиме центральна влада, цебто міністер. В проханні слід подати день, місяць і рік вношення прохання, назву села, повіту і почту. Підписати таке прохання мають по можності всі родичі українських дітей у шкільному віці, однак найменше родичі 40 дітей.

В тому проханні треба як найточніше обоснувати слушність такого жадання, а з окрема вказати, як це сталося, що не оглядаючись на наше слушне право і навіть незгідно з плебісцитивим законом запроваджено в громаді польську чи утраквістичну школу.

При кождім підписі імені і прізвища батька чи опікуна слід подати імя і прізвище дитини зглядно дітей, за яких батьки підписують. Підписувати треба по українськи. Повинні підписувати лишень ті родичі, що мають дітей у шкільному віці.

Вказаним є, щоби власноручність підписів на тих проханнях стверджував громадський або парохіяльний уряд.

З окрема парохіяльний уряд повинен ствердити процент українського населення в тих випадках, де шкільна влада твердить, що будьтоби в громаді нема 25% українського населення.

Ті прохання слід висилати до кураторії порученням листом і поштово по свідку добре переховати.

Відпис подання з датою висилки його до кураторії треба вислати до Правної Поради при Головній Управі «Рідної Школи, Львів, Ринок ч. 10 П. н., яка збирає дані з цілого краю і через Українську Парляментарну Репрезентацію піднуватиме далше той справи. До тойж Правної Поради слід звертатися за всіма дальшими інформаціями. Прохання слід вносити в найкоротшому часі, щоби ще в цьому шкільному році могла бути введена до школи українська мова навчання.

Що пишуть і говорять?

Доля політичних в'язнів.

Півурядовий орган теперішнього польського правительства „Глос Правди“ пише:

«В приблизнім обрахунку вносять число в'язнів у Польщі загалом — у судових, поліційних і військових в'язницях — 48 до 50 тисяч людей. Коли від загалу населення Польщі (28 мільонів) відняти малих дітей, то остале число населення 24—25 мільонів — значить, що в Польщі на кожних тисяч громадян припадає 2 в'язнів».

«У політичних справах вносять після обчислень слідчий арешт аж до присуду 22 місяці».

„Глос Правди“ ніби домагається поліпшення долі в'язнів, а помилювання в'язнів політичних. Але це робиться тільки для людського ока, бо правительство, якого півурядовим голосом є ця газета, ані не думає про це, але навпаки спокійно приглядається, коли польські тюрми наповнюються новими українськими й білоруськими політичними в'язнями.

Польські дороги.

Декотрі польські часописи в Галичині нагадали собі, що всі дороги в Схід Галичині є просто неможливі. Домагаються, щоби Виділи Повітові подбали про їх направи.

Не згадують тільки про це, що за ті дороги податки, котрі дотепер стягнуто в повітах, можна було вже залізни дороги побудувати. Не хочуть того згадати, бо знають, що тоді требаби було домагатися, щоби негайно розігнати всі накінені Повітові Ради й перевести вибори до Рад на основі загального і рівного права виборчого. А цього всі польські партії бояться, щоби в повітах не прийшли до голосу українські селяне. Тому волять їздити польськими дорогами.

Комуністична байка.

Центральний орган комуністичної партії на Україні „Комуніст“ з 31. липня 1926 оповідає про настрої українського селянства на Волині з нагоди розділу допомоги збіжжя Українського Червоного Хреста. При тім для вжитку комуністичних дітей розповідають таку історію:

«...Ділячись цією допомогою радянською в одному селі незаможницькому на Волині, біднота просила комісію, що розділювала збіжжя, щоби допомогу видавали і осадникам (польським переселенцям, що їх силоміць насаджує польська влада для польонізації так званих «кресів»).

«Дайте і їм — казала біднота — хоч вони нас і за собак вважають, але хай знають, що ми на них так не дивимось»....

Яка ідилля! Український бідняк на Волині просить, щоби видавати допомогу польським кольтоністам (збільшости старшинам і підстаршинам польської армії), які мають землі від 20 до 45 гектарів, допомогу польській владі, безпроцентові кредити і т. д.! Чи не інтернаціональний рай — Волинь?!

А можеби панове з „Комуніста“ сказали, як це село називається, щоби його назву увіковічнив Комуністичний Інтернаціонал для всіх язиків...

Хто говорить правду, а хто лицемірить?

Лист д-ра Окуневського, в яким він накликає до варшавської віри, викликав такі справедливі замітки в „Українським Прапорі“, органі д-ра Петрушевича:

«Партія УНДО, в якої Центральним Комітетом має честь засідати також д-р Окуневський у своїй платформі та провізоричній програмі, в заявах і промовах своїх експонентів перед українською публікою голосить, що обстоює найвищий ідеал нації і є проти угодовства, а член Центр. Комітету той самої партії Окуневський з обуренням п'ятує принципіальну політику і глумиться з ідеї української державности... Хто говорить правду, а хто лицемірить? Урава кождої шануючої себе партії до 24 години викинулаб такого члена зі своїх рядів, який поваживсяби прилюдно брати на глум першу й найважливішу точку своєї програми. Між тим від оголошення листа д-ра Окуневського ми дуло вже поверх два тижні... Урава партії мовчить, якби нічого не сталося... Видно, що д-р Окуневський промовляє і за деяких верховодів партії, які уважають з тактичних мотивів не виступати покійно з такої ситуації, хоч з ними погоджуються».

Очевидно, що більшість Центр. Комітету УНДО лицемірить, щоби не стратити впливу між менше свідомими людьми.

Цікавий голос.

З приводу того всього крику, який підняла майже ціла польська преса в справі української організації, що — як твердить польська дефензива — мала займатися шпійонством проти Польщі, висловлює «Тижоднік Ярославські» з 8 серпня такі цікаві думки:

«...Принускаємо, що шпійонство може бути, що воно навіть є, що воно навіть становить небезпеку для держави (польської). Факт, що шпійонство не вигасає, повинен звернути увагу на його причини, на обставини, які це шпійонство витворюють, викликають і підтримують. Треба звернути увагу на властиве джерело, з якого шпійонство випливає і з якого черпає свої сили. Помілявсяби той, хто думавби, що матерію його є жадоба зиску й зарібку».

«Причини того всього належить шукати глибше і в інших передумовах. Коли ми гірко чуємо, що шпійони рекрутуються з той чи иншої нації, то кождий мусить запитатися, чому власне та чи инша нація відноситься ворожо до держави? На це питання треба відновити коротко і ясно: Причина лежить у тім, що ця нація не чується в державі добре, як у себе дома. Вона відчуває, що її не уважають за рівноправну з другою нацією. Почуває, що з нею обходяться як з чимсь гіршим, иншим, підлеглим, обов'язаним слухати, мовчати й терпіти...

«Є люде в державі і в самім правительстві, котрі прекрасно це розуміють, котрі оживлені найліпшим бажанням (?) перевести зміни дотеперішнього курсу, але своїх бажань не переводять в життя... А безнастанним заповнюванням в'язниць, переслідуванням, секату-

рами, ігноруванням, показуванням сильної руки нічого не докажуться, як і не доказано до тепер...»

Це одинський розумний голос серед того гамору й гвалту, який зчинили польські часописи. Але це лишилося певно голосом воїючого в пустині.

Зміна нац. платформи „Н. В.“

Колишня московфільська, потім через якийсь час без виразного національного обличчя, «Народна Воля» заявила остаточно виразно, що признає факт існування української нації і рівночасно осуджує весь «русский рух» чи московфільство як шкідливе для народу, тому, що він ослаблює силу домінуючого українського руху. Очевидно, що коли «Народна Воля» не хотіла замикаати очей, то українську націю признати мусіла, бо «не признавати цього факту значить заперечувати життя і його природний розвиток» — як правильно зазначає «Народна Воля».

Але признати українську націю мало. Дуже навіть мало, коли взяти на увагу, що політична партія не тільки признає чи не признає якусь націю, але мусить поставити для цієї нації виразну політичну програму. Признають націю українську на приклад московські і польські соціалісти й поступовці і навіть туманно заявляють себе прихильниками засади самоозначення, а для політичної практики мають цілком виразну програму (менше або більше фіктивну автономію).

Отже до «Народної Волі» маємо таке питання, на яке вона повинна ясно відповісти: Яка її політична українська програма? Чи вона стоїть за українську соборну і самостійну державу, чи ця справа їй байдужа?

Що діється в Польщі?

Нова конституція — стара практика.

Польський сойм і сенат ухвалили нарешті зміну конституції, як цього собі бажало правительство. Скріплено власть президента, надаючи йому право розв'язувати сойм і сенат. Крім цього надано президентові право видавати розпорядки з силою закону в часі, коли сойм і сенат будуть розв'язані. Загалом обмежено права сойму, а зміцнено становище правительства, що обявляється в тім, що президент разом з правительством можуть установити бюджет, коли їх проєкту не ухвалить сойм і сенат до 5 місяців від зголошення проєкту в соймі.

Окрім цієї зміни конституції уділив сойм правительству широкі повноваження, на підставі яких може воно видавати розпорядки з силою закону з виключенням зміни конституції, податкових законів, законів язових та зміни ординації виборчої до сойму й сенату та до органів самоврядування.

Як бачимо, то права польського правительства на підставі зміни конституції поширено незвичайно. Польські правительственні часописи заявляють коротко, що правительству має тепер розв'язані руки. Для нас це не новина, бо ми переконувалися кожної хвили на своїй шкурі, що не тільки кожне варшавське правительство, але й всякий воєвода й староста мали все супроти нас розв'язані руки.

І хоча Польща має тепер нову конституцію, то супроти нас осталася стара практика: український народ тільки толерують (терплять), вважаючи вже це за велику уступку, що кожного Українця не покликається до відповідальності тільки за те, що він признає себе Українцем.

Але й польська „моральна революція“ не є для українського працюючого народу страшна: він переборов неволю панщини, австрійської „конституції“, то певно переборє й „моральну революцію“!

Чого сподіються вшехполяки?

Вшехпольський часопис „Газета Варшавська Поранна“ так собі уявляє дальший розвиток подій у Польщі.

„Польський) національний табор рахується не так з теперішнім правительством, як з тою великою небезпекою наглого забурення, яке прийде і прийти мусить яко наслідок травневого перевороту (Пілсудского).

Соціальна революція буде тим дійсним противником, з котрим буде мусіти змірятися національна Польща.

Наша політика мусить приготувати Польщу на ту хвилю, котра прийде неминучо!“

Як бачимо, то вшехполяки є переконані, що сучасне правительство і цілий суспільний лад Польщі довго не утримається в спокою.

Польське державне господарство.

На днях викрито, що дирекція польського монополю спиритусового господарства так, що польський скарб стратив на тій господарці 150 мільонів золотих. Проти директора Подкоморського ведеться слідство.

Сойм і сенат відпочивають.

По ухваленні зміни конституції і повноважень для правительства розійшлися сойм і сенат на літній відпочинок. Нова сесія сойму почнеться щойно коло 21. вересня.

3 життя села й міста.

СВЯТО ФРАНКА И ДРАГОМАНОВА В ГОРОДЕНЦІ.

Комунікат Львівського Головного Комітету святкування 10-ліття смерті І. Франка не відбувся гомоном у Городенці, тому, що місцеві дрібні справи так заняли городенське громадянство, що воно готове було свято так великого культурного значення полишити без відгомону. Іменно справа відновлення бурси при філії «Просвіти», як це зрештою вже й було давніше, стрінулася з такою козячою впертістю деяких одиниць, що в наслідок цього діяльність філії від півроку цілком зникла, а всі засідання були предметом спорів і сварок з прихильниками відновлення бурси. Серед тої колотнечі мусіла громада членів с.-р. партії серед намішлівого вичуюючого становища решти громадянства взятися до відсвяткування пам'яті Франка. До участі притягнуто майже виключно селянський елемент. Дня 18 липня ц. р. відбувся концерт в салі Народного Дому в Городенці. На програму зложилися головню продукції селянських хорів з сіл Серафинець і Вербоєць. Хором з Вербоєць провадив тов. С. Маланюк, а хором з Серафинець В. Садовий. Селянські хори зробили сильне вражіння на слухачах бездоганим виконанням своїх пісень, за що дірігенти й хори збирали заслужені оплески. Крім хорів були ще деклямації: «Каменярі» деклямував тов. Бурдега з Чернятина. «Привіт М. Драгоманову» тов. Панас з Чернятина і «Наймит» деклямувала М. Біликівна з Городенки. Фортелянове сольо п. з. «Концерт Гумля» відограла п. Тарантюківна. Басове сольо: «Мені однаково» відспівав т. Козаченко з Серафинець. Про значіння М. Драгоманова й Івана Франка для відродження укр. народу

говорив тов. д-р Іван Велигорський з Городенки. Концерт у честь обох Великих Учителів укр. народа пепоредив величавий фестин Тов. «Лугів» і «Соколів» городенського повіту. Помимо того, що лугова організація ще дуже молода в Городенщині, до вправ вільноруч і з топірцями стали «Луги» з Серафинець, Глушкова, Чернятина й Городенки (Фільв. Кут) і «Сокил» з Тишковець. Незвичайно гарне вражіння зробив «Сокил» з Т. своєю карністю й смілим, самопевним виступом. Тому треба жаліти, що покинуто старство замкнуло його діяльність, подаючи, що товариство «роби тільки войскове цв'ічення» і рівночасно заборонило фестин, що мав там відбутися дня 25 липня ц. р. Взагалі влада береться тепер до руханково-пожарничих організацій, де були ще ревізії і в Поточисках і ин. Мудро кажуть наші люде, що о чім зачнуть люде говорити — то «виговорять». От так і тут. Деякі круги громадянства, з незрозумілих причин ворожо настроєні проти «Лугів», почали говорити, що то військові організації і т. д. і так довго говорили, аж їх бесіду підхопила поліція, котра тепер вже за них (тих громадян) говорить, що в Поточисках «Сокил» робить нічні алярми, вправляє крисами ітд. От і викликали вовка з ліса! А тепер дивуються, що влада «зачинає» переслідувати «наші» організації.

ПАМ'ЯТИ ГЕРОІВ.

В неділю 13 червня 1926 р. відбулося в Застінці пов. Тернопіль посвячення пам'ятника поляглим нашим двом стрільцям і одному старшині о незаних назвиськах, які похоронені на тутешньому кладбищі, впавши в Застінці при другому нашому наступі на Львів. Пам'ятник поставила своїм коштом і трудом молодь Застінки. Зі всіх докколишних 20 сіл явилися селяне й селянки. Було коло 5.000 народу. Погода була прекрасна, якби символ нашої кращої будуччини. З 12 сумежних сіл явилось 12 кінних бандерій в силі около трьох соток гарних іздців. Під пам'ятником промовлял: свц. Мирунович, місцевий парох, п. д-р Баран, тов. Д. Ладика від живучого стрільцтва як бувший старшина укр. армії і тов. Евгения Ситникова від жіонітва, всі троє з Тернополя.

Не обійшлося й без перепон. Польський поліцай (а була їх хмара піших, кінних і тих, яких народ називає шпіцлями) перервав промову тов. Ладика, кажучи, що «за бардо остро муві». Однак тов. Ладика на грімкий-голос народу: «говоріть даліше» докінчив свою промову, горячу — боеву, якою зелектризував всіх там присутних так, що, здається, не буде вже там такої людини, яка не відчулаб, що лиш боротьбою здобудемо своє право.

Потім відбулася дефіляда нашого козацтва на конях. Аж відживала душа народу, коли 12 разів слухав він команди з серця: «Позір! в право, глянь!» Розіхалися і розійшлися прибувши на те свято з сильною вірою, що нема сили, яка знищилаб духа нашого народу.

Не забули й наші деякі ундівці про колоди для тов. Ладика, якому підкидають на кожному кроці, мимо того, що саме свято абсолютно не дозволяло на приватні чи партійні амбіції. Найперше старалися вмовити в комітет, щоби не дозволив тов. Ладика промовляти під пам'ятником, бо старство дало дозвіл лише на промову др-ові Степанові Баранові, а коли наші товариші не дали себе вивести в поле, зачав пан ундівець співати «Ще не вмерла Україна», як тільки тов. Ладика зачав промову. Однак свідоме селянство зрозуміло підступ пана ундівця і не потягнуло за ним, так, що він як не пишній замовк. Присутний.

ХОЧ ОСВІЧЕНИЙ, А ГІРШ НЕВЧЕНОГО.

Село наше Дворець на Рівенщині маленьке, але лежить майже біля самого міста. Не дивлячись на те, що недалеко нас є повітове Т-во «Просвіта», з нашого села ані оден чоловік не є членом того Т-ва. Це дуже сумне і прикрє явище. А свідомої інтелігенції, власне кажучи тих осіб, що трохи вчилися по деяких школах і на разі моглиби вести нарід, є в нас чимало, алеж ні оден з них не хоче розуміти, що треба в нас відчинити читальню, згуртувати молодь, замість того, щоби пишчати та чорт зна що виробляти. Пора вже зрозуміти, що так не повинно бути! От хочби приміром сказати, Остапчук Степан, здається людина свідомою, скінчила б кл. реальної школи, мігби стати і вестиф провід, але йому де все байдуже, навпаки він ще инших намовляє, щоби вони не приймали участі в просвітницькій праці і коли з сусіднього села, Басового Кута, де є читальня та драматичний гурток, попрохали прийняти участь у виставі, то пан Степан намовлював не йти. Чи це гарно так? Опам'ятай-

теся, пане Остапчук, коли самі не хочете брати участі в громадській праці, то хоч других не відбивайте! А то від вас громадянство відвертатися буде. С-2.

НЕ ПАДАТИ ДУХОМ!

Золотів на Рівненщині. В 1925 році розпочато в нас будову «Народнього Дому». Вдалося звести будівлю, але не закінчити. Здавалосяби, що ще одне зусилля і будинок бувби закінчений, але члени читальні впали духом; немає зраз у них того запалу та завзяття, з яким вони з початку бралися минулого літа. Вони не думають навіть влаштувати ані одної вистави, не тому, що немає відповідного помешкання, а просто через те, що вже не хочуть. Не гаразд, панове члени! не повинні Ви зупинятися на половині дороги! Набирайтеся завзяття, кінчайте розпочату працю, докажіть, що ми щось можемо зробити; аби була охота — гроші знайдуться, а їх вже небогато треба. С-2.

ПРАЦЯ ЯДЕ ВПЕРЕД.

Село **Кабарівці** (пов. Зборів) ще до війни належало під зглядом просвітним до найгірше занедбаних сіл у повіті. Нині однак відносини в селі змінилися й село належить до найбільше просвіченого села в повіті. В селі нашлись свідомі та ідейні одиниці, які доложили много праці над піднесенням просвіти в громаді, та оснували кооперативу «Громада», товариство «Луг», читальню «Просвіта», яка має досить гарну бібліотеку. При читальні засновано аматорський гурток, який дає часто вистави. Дня 11 липня ц. р. відіграв згаданий гурток виставу: «Дай серцю волю, заведе в неволю». Слід згадати, що актори вивязувалися зі своїх роль по містечки. Найбільше праці та старань у відродженні села доложили Осип Маланчук, Іван Маланчук та Іван Савчук, який відступив свою хату для читальні. В селі є ще вправді кілька «твердих Русинів» з Общества Качковського, які пробують паралізувати всяку просвітну працю, та мабуть вже не довго це будуть робити, бо побачивши, що нічого не вдіють, починають оден за другим занецентувати так, що вони в селі дуже малий голос мають та дуже їх мало де «видати й чувати».

Вовківський.

КУКІЛЬ НЕ МАЄ ГРУНТУ.

Довгополе, п. Косів. Є в нас секретар Гулейчук Микола, що є разом склепарем. Колись це був добрий чоловік, держав із нами та читав «Громадський Голос». За те всі люде купували в його склепі. Гулейчук зачав багатіти, а на це ще біда наднесла Марка Гіля. Цей зачав проповідувати слово бже від Гулейчука, котрому казав: «Ти не читай «Гром. Голосу», бо це зараза і кукіль. І Гулейчук перестав читати «Гр. Голос» і почав помагати викопувати кукіль, та страшити передплатників, що радикали підуть до кримінарів і т. и.

Але ця кириня не вдалася. «Гром Голос» таки зачинає поширюватися на Довгополе, бо браття-Гуцули пізнали, що «Гр. Голос» є їх приятелем і заступником. Тепер усі всідомі Гуцули зачали бойкотувати Гулейчука, не йдуть за ним до його склепу, бо пізнали, що то в його склепі є зараза і кукіль. І побачивши, чи він удержиться. При цім задумуємо ще заснувати свою кооперативу при «Селян. Спілці» і гріш наш буде лишатися в наших руках, а не в кишені кукіля-Гулейчука.

Соціаліст-радичкал.

КООПЕРАТИВНА ПРАЦЯ.

Краснолія, пов. Косів. Давніщими роками була в нас кооператива, але через декотрих наших люде упала вона. Тепер, від коли до Косівщини прийшов кооперативний організатор Щирба, кооперация почала дуже розвиватися. Всюди відновлюються кооперативи. І в нашій Краснолілі відновлено її. Люде дуже радо горнуть до неї, набирають довіря, бо бачуть, що є добра провірка і поміж пальці нічого не піде. І з інших сіл вступають до нас у члени. Але є в нас оден склепар Тарновецький. Числився за свого чоловіка. Але тепер вишло шило з мішка. Почав робити конкуренцію кооперативу. І хоч цього ніхто не боїться, бо кооператива добре стоїть, а люде свідомі, всежтаки добре собі такого панка, що з нас хоче жити — затямити. Гув.

УХО ПРИ РОБОТІ.

Каміньки Малі, пов. Коломиї. У нашому селі завдяки В. Федеву і свідомішим одиницям селянства вибудовано гарну читальню. По Федеву прийшов до нас целебе Корсан. З його повною зацікавленістю кириня. У читальні є члени евангелісти і католики. А що народ є свідомий і розуміє, що в просвітній роботі і вза-

галі в громадянській муситься разом, спільною лавою йти, без огляду, чи хтось є евангеліком (головне, щоби бути чесним Українцем), то це не подобалося нашому духовникові, бо йому видко є чужою любов Христа. Тому він розпочав нечувану кириню проти Виділу читальні, до котрого вибрано 2 евангеліків. Змовився з вийтом-пьяницею та писарем, та вели безперервну боротьбу проти читальні. Коли це не помогло, заснували другу читальню в селі, котре числить заледво 140 хат. Тут виходить друга кириня. Як Виділ читальні віднісся до філії, на що вона дозволяє на оснування другої читальні в малому селі і тим самим ворожо виступає проти старої читальні, голова філії заявив, що о цім нічого не знає. Виявилось, що це на власну руку зробив секретар філії Гануцак і теперішній секретар коломиїського УНДО в порозумінні з членом Виділу філії п. Гонтовою, ревнителькою целебсової політики. Трете диво. Головий Виділ у Львові дав дозвіл на оснування другої читальні і тим самим рівнож причинився до такого стану, як тепер є. Піп і його прихвостні, вийт і писар, відражуються, що будуть відбирати будинок читальняний, бо за ними усі пипи з Коломиї. Ми громадяне Камінок відносимося до філії в Коломиї і Головного Виділу у Львові, зробити порядок і положити кінець «кирині», яка позстала не з нашої вини. — Члени чит. «Просвіти» в Камінках малих.

УКРАЇНСЬКА ПАРЛЯМЕНТАРНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЄ!

Заступники наші! Бороніть наших прав, бороніть наших організацій, так важких як «Просвіта». Уряд позбавляє єдиного джерела доходу читальні: театральних вистав! Старство не дає дозволу на виставу. Поліція не дозволяє робити репетицій в читальні. Каже, що ми повинні мати окремих будинок для того (а там ще й дозвіл на репетицію!), а вийт громади в громадському магазині, де ми ставили вистави, наказав складати шкільні дрова. За що ми здобудемо книжок для читачів при так тяжких обставинах матеріяльних, в яких зупинився український нарід під Польщею?

Дня 13 травня ц. р. до читальні в селі Матвіївцях зайшла поліція і заборонила робити репетицію, опираючись на тому, що в статуті Т-ва це не зазначено. Де наше право? Де наша вільність помешкання? Де наша вільність особи? Чому Українська Парляментарна Репрезентация не веде різкої боротьби проти цих безправств? — Члени амат. гуртка в Матвіївцях, гр. Борсуки, пов. Кременець.

3 ЖИТТЯ Т-ВА «ПРОСВІТА» Р КРЕМІНЕЧ-ЧИНІ.

Дня 27 червня ц. р. в селі **Бережанці** відбулася нарада Рад читальень лановецько-бережеського району. На нараді були представники 16 читальень в кількості 48 делегатів. Не було слідуючих читальень: Соколівка, Татаринці, Волиця й Матвіївці, хоча були повідомлені про день наради своєчасно. Всежтаки факт присутності більшости читальень даного району говорить про те, що селяне зацікавлені просвітним життям. Метою наради було обговорення плану праці з початком наступного сезону (осени й зими). Не маючи можливости за браком місця докладніше подати перебіг наради, обмежуємося тільки наведенням ухвал, які прийняті нарадою що до наступної праці в читальнях: з метою скріплення культурно-освітньої праці в читальнях та надання їм відповідного внутрішнього змісту, нарада вважає необхідним: а) перевести курси для підготовки інструкторів для праці в читальнях, театральних режисерів і диригентів сільських хорів; б) доручити повітовому Товариству розробити програми з окремих ділянок знання й надіслати усім читальням для використання; в) приступити до організації власних бібліотек, для чого скористати з пропозиції Головного Т-ва у Львові набувати бібліотеки на виплати.

В докладі про завдання Т-ва «Просвіта» члена Ради С. Жука підкреслено, що культурно-освітня робота є підставою й повинна носити оборонний характер перед винародовлюючими польськими впливами; вона повинна спиратися на власні внутрішні сили.

В шкільних справах ухвалено приступити завчасу до заповнення шкільних деклярацій та де можливо, організувати приватне шкільництво. Обговорено ще цілий ряд інших питань: Будова Народнього Дому, матеріяльний стан Т-ва, святкування по читальнях пам'яті Ів. Франка й инш. Представники наради довше зупинилися над з'ясуванням сучасного стану Повітового Т-ва в зв'язку з адміністративними утисками й одногласно винесли таку постанову: Всі

читальні в своїй і Повітового Т-ва обороні мають виступати солідарно. Нарада одобряє ті заходи, яких вживає Повітове Т-во для поборолення репресій з боку адміністрації й вважає, що Укр. Парляментарна Репрезентация повинна боротися за знесення цих репресій, які спрямовані до ослаблення культурно-освітніх змагань української людности на Кременеччині. Цю постанову наради ухвалено донести до відома всіх читальень повіту й закликати їх до її виконання. Нарада тривала без перерви 6 годин.

Залишається побажати, щоб усі постанови наради були переведені в життя й щоб на місцях не зражували себе тими невдачами, які трапляються на важкому шляху самоосвіти наших мас.

Просвітняни.

Хлібодське корито.

Ви чули, товариші, про хлібодського посла **Залуцького**, котрий властиво повинен сидіти давно в криміналі, а не в соймі, бо має кілька донесень в прокуратурі в Коломиї за фальшування чужих підписів, присвоєння чужої власности, обман і т. д. Нічого йому за це нема, бо його як хлібодського посла не потягає прокуратурія до відповідальности. Правда, є такі люде, що по коршмах в Коломиї біють його по посольській пиці, забуваючи о тім, що то «особа» нетікальна!

Мусіли ви, товариші, чувати і за другого «ананаса» з хлібодської професії в Коломиї **Ольхового**, що перед Даниловичем був головою «професії хлібодів». Цей пташок є бодай отвертий. Перейшов на польське, був перед 2 роками агентом польської асекурації, але лишко йому в руках, любив стягати від селян більше за асекурацію, як належало, зібравсь того щось пару тисяч, селяне донесли до прокуратурі, от-от, оден волосок, а бувби попав у «безплатний готель» зі закратованими вікнами, та щож? Від чогож є польська Організация Народова в Коломиї, яка ним опікується?! І Ольховий хвалився по місті, що йому ніхто нічого не зробить, бо д-р Мілевскі (голова польської організації народової), є за ним, а має голос у всіх урядах.

А тепер послухайте за третого пташка з цієї компанії, **Івана Стефурака** з Сопова, який є головним секретарем і агітатором хлібодів, що себе для більшого баламутства прозвали партією «Український Народний Союз». Він зі Стовпком за допомогою старостів і поліцаїв скликає віча, як от в останньому часі в Косові і Печеніжині, тай конче хоче показати перед своїми хлібодавцями, що він має голос у народі. Так, його слухають наказні вийти, бо вони такі самі як він, але чесні селяне та робітники з оидною плюють у той бік, де перейшла хлібодська зараза. Він був писарем в адвоката Ганкевича в Заболотіві. Всі в Заболотівщині говорять, що за його приводом багато сиділо в тюрмі за большевизм. Як адвокатський писар побирав гроші від обох противних сторін, інкасував гроші від сторін на заплату судових кар; не платив, а суд екзекував у сторін і т. п. За ці справки попав перед суд і зафасував 6 неділь арешту. Зробив рекурсе до окружного суду. І ось дня 20 липня ц. р. відбулася розпр вт п ред трибуналом в Коломиї. Боронив Стефурака адв. Босаковскі, член польської організації народової. У вогні оборони за чистоту характеру клієнта загнався п. меценас так далеко, що сказав, що д-р Ганкевич радикал (від коли?) і тому з мести вчепився до Стефурака, який належить до угодової «партії». Аж предсідникові трибуналу було «ніяково» і він звернув меценасові увагу, що політика а «таке» є що иншого.

Як сидітимеш Іванку в криміналі, то роздумай добре і переконайся, що лиш до часу збанок воду носить навіть у Польщі. Все має свій кінець! Гнат.

Оминайте хрунівську заразу!

Редакция отримала такого листа:

Дня 11-го липня, 1926 р. відбулося віче «партії» «Український Народний Союз» або по простому хрунів, у Печеніжині в домі польського «Сокола».

В часописі цієї партії «Селянський Прапор» ч. 29 з дня 18. липня, 1926 р. проголошено, що до виділу цієї «партії» увійшов Стефак Олекса з Рунгур.

Заявляю, що я на тім вічу не був, а мене вибрано без мого відома і згоди до виділу.

До повищої „партії“ ніколи не належав і належати не буду, — жадного вибору не приймаю і ніколи нікому не обіцяв хрунем стати.

Прошу Хв. Редакцію отсю заяву помістити в своїм часописі в слідуючій числі.

І Стефак Олекса с. Стефана
господар у Рунгурах.

Цікава всячина.

ЛІТАКИ І ГАЗ У МАЙБУТНІЙ ВІЙНІ.

Генерали різних армій безперервно шукають нових способів ведення майбутньої війни. Бо хоча всі держави прилюдно заявляють, що вони є миролюбиві і хочуть жити в згоді зі своїми сусідами, то нішком зброяться даліше.

От цікаві погляди воєнних знавців на те, як буде виглядати майбутня війна: На їх думку війна почнеться не на фронті коло границь держави, але в нутрі краю. Для вислідку війни буде мати рішуче значіння сила першого удару воздушних кораблів. Літаки в більшім числі будуть нападати міста, фабрики, склади амуніції ітд. При таким нападі літаків будеться уживати вибухових і газових бомб. Уже тепер має Франція такі бомби, що містять у собі по 1000 кілограмів вибухового матеріалу. Передовсім будуть уживати газових бомб. Флота з 500 літаків, з котрих кождий мавби по 500 кг. газових бомб, моглаби за пів години довести до цілковитого замінання навіть у найбільшій місті, бо вона булаби в силі за той час затроїти газом до 200 тисяч людей. Можна собі тоді уявити такий газовий наступ. Люде бігалиби як божевільні, щоби втекти від газу, торговля мусілаби устати ітд. Ворог, котрий розпоряджувавби великою воздушною флотою, мігби протягом кількох днів узбездлатити цілу країну.

Очевидно, що для будови й узброєння такої воздушної флоти потрібно багато мільонів. і помімо того, що кожда держава переживає господарську кризу, то всетаки на воєнні кошти стягає з населення остатній гріш.

ЩО ТО Є МІЛІАРД ЗОЛОТОМ?

Дуже часто читаємо, що бюджет тої чи иншої держави виносить оден, два чи більше мільярдів. Звичайно кождий знає, що оден мільярд це є тисяч мільонів, але не кождий може собі наглядно уявити, яка це саме велика сума грошей. Тому цікавим подаємо обрахунок одного французького вченого, що з себе представляє оден мільярд франків у золотих монетах: Скільки золота вартости одного мільярда франків важить 322.580 кілограмів. Коли уложити це золото у стіс, то воно обнімалоби 16 і три чверти кубічних метрів. Щоби перевезти мільярд у золоті залізницею, то требаби на це 65 вагонів з вагою по 5.000 кілограмів на кождім. Мільярд у золотих 20 франкових монетах, уложених одна коло другої, занявби 1050 кілометрів. Якби уложити з таких монет стовп, то він бувби ивсокий на 33 тисячі метрів.

Зі світа.

БОРОТЬБА КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ ПРОТИ ДЕРЖАВИ В МЕКСИКУ горить даліше. Католицькі священники даліше підбурюють темний нарід проти державних властей. Знову в кількох містах прийшло до протиправительствених демонстрацій, підчас котрих було кількадесять людей убитих і ранених. У цю боротьбу вмшався сам папа римський. Він кинув на цілий край і нтердикт, це є заборону відправи богослужень і уділювання тайн. Цим способом має нямір папа підбурити віруючих католиків до чинного опору проти держави, сподіваючися, що винувача за недостачу богослужень зложить темний елемент на правительство. Такого розпорядку не видавав папа вже 320 літ. Видно, що Рим поставив у цій боротьбі останну карту. На інтенцію побіди католицизму в Мексику постить папа і його окруження.

Цікаво пізнати причину цієї впертої боротьби церковних властей проти державних у Мексику. Отже джерело цієї

боротьби не лежить у тім, що переведено відділення церкви від держави, ані також не в якомсь протиклерикалізмі урядових кругів. Ця боротьба є тільки одним звеном змагання мексиканського правительства Калеса знищити поміщицьку (шляхоцьку) клясу, а її земельні посілости передати народові. Тимчасом католицька партія об'єднає в собі майже всіх поміщиків і є під їх рішачим впливом і проводом. Тому власне поміщики використовують католицьку релігію для оборони своїх прав та інтересів, що їм тим легше вдається, що й церковні посілости мають підпасті під земельну реформу. Отже остаточно в цій боротьбі розходиться не так про якісь духові блага віри, як про цілком земські добра поміщиків, котрі тим способом стараються повалити цілу земельну реформу правительства. Колиж посідаючим клясам розходиться про їх матеріальні інтереси, то тоді вони запрягають до їх оборони навіть церкву і не вагаються валити навіть свою державу. Безінтересовно боронити державу оставляють вона селянам і робітникам.

ПОВСТАННЯ АРАБІВ У СИРІЇ. Повстанчий рух Арабів у Сирії (частина давньої Палестини) змагається на ново. В околицях міста Дамаску кипить уже десять днів завзята битва між французькими військами а повстанцями. Тепер наступила перерва боротьби, але Французам не вдалося зломати опору повстанців.

Рівночасно змагається опір Арабів проти Англіїців у Палестині. Англіїці підпирають жидівських кольтоністів проти Арабів. На обмеження своїх прав Араби не хочуть ніяк погодитися і жадають від Англії, щоби їм передати власть у краю. Для того поставили вони домагання, щоби утворити в Палестині сойм, у котрім булоби 22 магометан, 3 християн і 3 жидів. Сойм мавби мати повні законодатні права. На це останне домагання не хочуть у ніякому випадку погодитися Англіїці, стоячи на тому, що цей сойм мавби мати тільки дорадчий голос.

НОВА ГРИЗНЯ НА БАЛКАНІ готова повстати між Югославією (Сербією) а Болгарією. Болгарські революційні відділи напали були на сербську територію, проти чого підняла Югославія рішучий протест, домагаючися негайного розв'язання всіх болгарських революційних організацій. Югославяне погрожують Болгарії навіть війною, але воєнний в'апал Югославії прохолоджують по трохи великі європейські держави, котрі стараються недопустити до воєнних конфліктів на Балкані. Ціла справа опинеться мабуть на осінньому засіданні Союзу Народів.

ГРЕЦЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ генерал Пангальос мабуть не висидить довго в своїому уряді. За короткий час було вже проти нього кілька заговорів і замахів на його життя. Тепер знову 8. серпня намагався оден революціонер позбавити його життя. Тим разом уйшов Пангальос щасливо смерті; замаховця арештовано.

СОЮЗ НАРОДІВ не може позабутися клопоту, якого собі нароби з прийняттям Німеччини в члени. Німеччині запевнила Антанта, що приймуть її не тільки як члена до Союзу Народів, але окрім цього уділять її постійне місце в Раді Союзу. На таке саме місце в Раді

в ласа Бразилія, Іспанія і Польща. На останніх зборах не могли ці три держави нічого для себе добитися через рішучий опір Швеції. З другого боку Бразилія спротивилася була, щоби Німеччину допустити як постійного члена Ради, як що й вона такого місця не дістане. З того повстали кваси між членами Союзу, а щоби якось непорозуміння усунути, вибрано окрему комісію, яка має застановитися над справою реорганізації Ради Союзу. Власне 30. серпня збирається та комісія в Женеві (Швейцарії) на нараду, бо 6 вересня мають бути збори Союзу. З тої причини знову в міжнародній політиці заговорили про справу обсадження місць у Раді Союзу Народів. Усі з тим погоджуються, щоби Німеччина дістала постійне місце, а Бразилія і Іспанія з вибору. Польща, як заявив новий міністер заграничних справ Залескі, настоює на цьому, щоби також дістали постійне місце в Раді. Але можна майже з певністю припускати, що Польща такого місця не дістане, тим більше, що наслідком непевного становища правительства ніхто з ним дуже не рахується.

ІСПАНІЯ переживає під диктатурою Прімо де Рівери вічні заворушення і неспокої. Змови на життя диктатора є на порядку денному. І так дня 2. серпня зроблено знову на генерала Прімо замах; коли диктатор піджджав до залізничного двірця в Барцельоні, підскочив до автомобіля якийсь чоловік і кинув у диктатора ножем. Припадком ніж не поцілів генерала, тільки застряг у стіну автомобіля. Замаховця арештовано. Іспанський уряд старається в'яснити цей замах як незначний випадок, бо мовляв, на майже всі попередні правительства іспанські роблено замаху. Розуміється, що таке „пояснення“ якраз доказує не сильну позицію правительства диктатора, але те, що й попередні іспанські правительства не мали багато приятелів. Останній замах знову потверджує, що невдоволення режимом диктатури зростає.

СТРАЙК ВУГЛЕКОПІВ В АНГЛІЇ зближається до кінця. Зараз передано на голосування всіх членів професійного союзу вуглекопів компромісве поагодження спору між вуглекопами а підприємцями. Після відомостей з багато районів більшістю голосів прийме робітництво цей компроміс. Помімо того, що між вуглекопами дискутується над компромісом, то страйкова дисципліна є ввірцева. Випадки страйколомства трапляються дуже рідко, так що всі копальні вугля стоять пустою.

СОЮЗ РАДЯНСЬКИХ РЕСПУБЛИК, до котрого по неволі належить також Велика Україна, переживає тепер глибоку внутрішню кризу. Причина цієї кризи лежить у внутрішній боротьбі пануючої комуністичної партії, котра має необмежену диктаторську власть у своїх руках. Наслідком гострих спорів між комуністами ослабилася також справність державних урядів, бо всі кермуючі місця в державній і господарській управі обсажені комуністами. Тепер оден уряд не довряє другому, не знаючи, чи в цім другім уряді не сидять його противники. А вже найважливіша річ, що центральний уряд чує себе непевним, коли його розпорядження мають виконувати урядові комуністи, між якими чимало рахується до опозиції. З цієї причини боїться правительство скласти Стад Рад Союзу

(найвищий державний орган), сподіваючися, що на зїзді готово дійти до явного розколу. Це в дуже небажане комуністичному провіді, бо й так число комуністів супроти цілого населення в дуже маленьке. Тому постановлено Всесоюзний Зїзд Рад цієї осені не скликати (як цього вимагає большевицька „конституція“), але відсунути його аж на весну 1927 р. Таким чином вже другий рік не було б Зїзду Рад. Між тим буде старатися Центральний Комітет комуністичної партії зі Сталіном на чолі по доброму чи по злому змусити опозицію до послуху. Можна дуже сумніватися, щоби це вдалося Центральному Комітетові. На чолі опозиції стоїть за надто відома особа Зіновєва, котрого ще не так давно розафішовувано по цілїм Союзі і по Європі як єдиного викладника думок Леніна.

НОВІ ЗАВОРУШЕННЯ В МАРОКО. Хоча французьке правительство розтрублювало на весь світ свою побіду над Рифами, то все таки до цілковитого спокою в Мароко не прийшло ще до нині. Не допомогло Французам навіть те, що вони обвозили відданого їм мароканського султана по Франції та показували йому цілу нібито незломну свою військову велич. Мароканські племена все одно не мають охоти піддатись добровільно неволі французької буржуазії та погодитися на її колоніальний визиск. Ось знову французькі часописи приносять вістки з Марока, що там вибухли нові заворушення проти французької окупації. Крім цього у Фезі — в столиці Мароко — панує велике невдоволення серед мешканців з причини недостачі води. Це знову грозить міїськими заворушеннями. Франції дуже не в пору ці нові клопоти, бо вона звернула тепер усі свої старання на поправу валюти й державної господарки, що вже довгий час знаходяться в руїні.

В ЯПОНІІ заведено з днем 1 липня нове фабричне законодавство. На основі цих нових законів робітний день скорочено до десяти годин. Осмигодинний день праці проєктують завести щойно в 1931 р. Нове законодавство містить також постанову про заборону нічної праці жінок, що зрештою має обов'язувати щойно в 1929 р. На міжнародній робітничій конференції представники Японії жалувалися на тяжкі умови праці в японській промисловості, тому що підприємці в цілі конкуренції з промислом в Індії продовжують робітний день японських робітників. Разом з тим усе одно заробітна платня японського робітника нища на 25—30% від індійського.

Працюючий люд Японії, як бачимо, ще мало організований, коли мусить терпіти так великий визиск капіталу.

НОВИНКИ.

Явний наступ на „Просвіту“.

В „Громаді“ з 8. серпня читаємо: „Міністр внутрішніх справ пообіцяв було сен. Черкавському дати дозвіл збирати по цілій Польщі гроші на будову народного дому „Просвіти“ в Кремінці, а ото недавно прислав листа, що не може дати такого дозволу, бо — мовляв — непевний, що зібрані гроші підуть на будову дому „Просвіти“, а не якусь иншу ціль“.

Ясно і виразно. Треба тільки дивуватися, що в Українській Парляментарній Репрезентації ще покутує думка, нібито члени теперішнього польського правительства мають супроти Українців дрібку доброї волі. Мало їй ще того всього, що діється в кожній області нашого життя, щоби переконатися, що в якраз навпаки? А потім — як відповіла Українська Парляментарна Репрезентація на такий визиваючий наступ на „Просвіту“ через польського міністра внутрішніх справ?

Голодівка політичних в'язнів.

У луцькій тюрмі (Волинь) сидять півтора року політичні в'язні, проти яких ще до тепер не скінчено слідства. Дня 4. серпня почало голодівку 60 політичних в'язнів на знак протесту проти такого безправного й нелюдського обходження з ними. Вяні домагаються покінчення слідства і суду, або випущення на свободу. Крім того домагаються людяного обходження, газет, проходів і бачення з ріднею.

Така доля політичних в'язнів завладі польської „моральної революції“!

Елементарні нещастя і „допомога“ польської влади.

Градіві бурі й безнастанні дощі знищили в багатьох повітах селянську працю. В самім тільки львівським воєвідстві понесли страти аж 14 повітів, у яких шкоди виносять мільйони золотих.

На це призначило львівське воєвідство допомогу в формі 6-процентових позичок, сплатних по жнивях 1927. Що ця „допомога“ варта, вистане на приклад навести, що на повіт Лісько призначено аж... 750 зол! Домагання „Сіл. Господаря“, щоби уділювати беззворотні допомоги тим господарствам, що знищені повеню, відкинено. Це діється в той час, коли польським генералам підносять о тисячі золотих додаткові платні!

Сміються з нашої нужди, бо бачуть нашу незорганізованість..

Доразовий суд у Луцьку.

Дня 2. серпня ц. р. засудив доразовий суд у Луцьку Григорія Закоштуя з Радомишля, пов. луцького, за намірене вбивство польського жандарма на кару смерті. Прохання о помилування президент відкинув.

Велика залізнична катастрофа.

43 осіб ранених.

На ряшівській залізничній станції наїхав особовий поїзд, який їхав зі Львова, на товаровий. В наслідок сильного зударення паровозів обох поїздів, службові вагони та 4 вагони особового поїзду були зовсім знищені. Ранених було 43 осіб, з тих деякі тяжко. Залізничний рух перервано на дві години, заки не очищено шляху. Залізничні власти зарядили слідство, щоби викрити винувників нещастя.

Ще одна катастрофа польського літака.

Польські літаки не мають до лету щастя. Нещасливі випадки летунів трапляються оден по другім. Так знову на днях упав військовий літак коло Тернополя, при чім оден старшина згорів, а другий тяжко поранений.

На пресовий фонд „Громадського Голосу“ зложили: в ам. дол.: Збірка на вічу заходом 23. і 24. відділів „Оборони України в Чикаго, Ілл. 25.-; 14-ий відділ „Оборони України“ 70.-; через Пубанк в Ньюорку

17.-; в золот: Микола Рогуцький 20.-, Л. Журбенко 750, Остап Навроцький 50.-, кооператива „Єдність“ в Берегах 10.-, Андрій Кесла 1.-, Лев Бачинський 33 64, Іван Лучишин в Пшібрамі 6.-, збірка в Косові 2.20, збірка в Делятині 16.-.

Товариші! Збільшуйте своїми складками й збірками свій пресовий фонд. При кожній нагоді пам'ятайте про свій „Громадський Голос“!

ПАША, Збіжжя і дивижимости

не підлягають примусовому обезпеченню в П.Д.У.В., а тому повинні бути обезпечені лише в **одинокім українськїм тов. вз. об. „ДНІСТЕР“**, Львів, Руська 20. Ці предмети в дуже часто більше вартісні, як самі будинки. Тому нехай кожний обезпечить їх як найскорше в Т-ві „Дністер“. Обезпечення наші, збіжжя і недвижимоостей приймають всі агенції „Дністра“ і канцелярія товариства без огляду на це, де в обезпечені будинки. 1—5.

ЗАКЛИК.

до Вп. П. Промисловців, Купців, Ремісників, Кооператив, Спілок, Лікарів, Адвокатів, Інженірів, Агрономів, Нотарів і Аптекарів української народности на всіх українських західних землях.

Заходом Комітету „Другого Українського Ярмарку“ в Станіславові вийде

Календар враз з Адресовою Книгою.

всіх Українців вище згаданих професій.

Комітет має на цілі при помочі цього календаря, а спеціяльно адресової книги: а) поширити клич „Свій до свого“ не теоретично, а практично; б) почислити свої сиди; в) спонукати до творення нашого приватного фахового шкільництва.

У власному інтересі кожного Українця з вище названих професій є **сейчас** заподати свою фірму і на поміщення її в Адресовій Книзі залучити 1 зол., та помістити свій анонс у згаданому календарі.

Ціни за анонс: 1/2 сторінки 6 зол., 1/4 сторінки 12 зол., 1/2 сторінки 22 зол., 1 сторінка 40 зол.

Тому, що час дуже короткий — бо календар має вийти в першій половині вересня ц. р. — проситься негайно слати письма з заповнаним адрес і анонсів на руки Петра **Самоверського** в Станіславові, вул. Вовчищецька ч. 80.

Рівночасно подається до відома всіх, хто хоче взяти участь в „П. Укр. Ярмарку“ зі своїми експонатами, що речинець ярмарку усталений на час від 3-го до 7-го жовтня ц. р.

Ціни місць за 1 квадрат. метер на час вистави в залах „Укр. Сокола“ означено в той спосіб, що два перші метри квадрат. коштують 80 амер. центів, слідуєчі кв. метри о 10% дешевші. Місця на сцені о 25% дорожчі, місця на балконі о 50% дешевші. (Комітет має до ужитку П. Т. Інтересованих ситуаційні плани місць по 1 зол.). При замовленні місця належить на адресу Повітового Союзу Кооператив в Станіславові переслати задаток у висоті 50% належитости за місце, а других 50% найдалше на два тижні перед отворенням ярмарку.

З огляду на невелике число місць, Комітет просить негайно надсилати свої зголошення. Д-р В. Янович, дир. К. Вісьневський, інж. О. Дяків, Ф. Жаровський, Сев. Снігурович, П. Самоверський.

ВЖЕ появилася дуже потрібна книжка для пожарничо-руханкових Товариств пз.

ПІДРУЧНИК

для Січей та Лугів.

Замовляти: в редакції „Вістей з Лугу“, Львів, Ринок 10 П. пов.

Ціна 1 прим. у гарній полотняній оправі 5 зол. разом з поштовою оплатою.